

Śląscy nobliści:
Fritz Haber
Max Born
Konrad Emil Bloch

Fritz Haber

- ur. 9 grudnia 1868 r. we Wrocławiu
- zm. 29 stycznia 1934 r. w Bazylei
- chemik niemiecki pochodzenia żydowskiego
- w latach 1886–1891 studiował na uniwersytecie w Heidelbergu, potem na uniwersytecie w Berlinie
- w 1892 r. przeniósł się na Uniwersytet w Jenie, do laboratorium prof. Ludwiga Knorra. W tym okresie przeszedł z judaizmu na protestantyzm. Nie wyjaśnił powodów tej decyzji, prawdopodobnie miała ona na celu ułatwienie kariery uniwersyteckiej
- w 1898 r. uzyskał tam stanowisko profesora chemii
- prowadził badania w dziedzinie elektrochemii i katalizy
- od 1904 r. rozpoczął prace nad równowagą reakcji powstawania amoniaku z atomów azotu i wodoru w wysokich temperaturach i wysokim ciśnieniu. Badania związane były z prognozowanym na lata 30. XX wieku głodem w Europie

- w badaniach wykorzystał odkrycie dotyczące wzrostu roślin pobudzających związki azotu
- w latach 1905–1910 opracował metodę syntezy amoniaku, nazwaną później metodą Habera i Boscha
- w 1908 r. Haber otrzymał po raz pierwszy ciekły amoniak metodą półprzemysłową
- dziś światowa produkcja nawozów azotowych, wytwarzanych metodą Habera-Boscha, osiąga kilkaset tysięcy ton rocznie
- w czasie I wojny światowej Haber rozpoczął pracę nad wykorzystaniem chemii na potrzeby armii. Na zapotrzebowanie niemieckiej armii, zamiast toluenu, zaproponował do produkcji trotylu stosowanie ksylenu i innych pochodnych ropy naftowej
- podczas I wojny światowej był jednym z głównych organizatorów produkcji i zastosowania gazów bojowych przez armię niemiecką
- w 1918 r. Haber został laureatem Nagrody Nobla w dziedzinie chemii za opracowanie metody syntezy amoniaku
- w latach 20. XX wieku, jego współpracownicy pod jego nadzorem opracowali technologię produkcji cyklonu B, który był przewidziany jako środek do dezynfekcji i dezynsekcji, został później zastosowany przez Niemców w komorach gazowych podczas II wojny światowej

Fritz Haber

Nagroda Nobla w dziedzinie chemii w 1918 r.

Max Born

- ur. 11 grudnia 1882 r. we Wrocławiu
- zm. 5 stycznia 1970 r. w Getyndze
- pochodzący z zasymilowanej wielkomieszczańskiej rodziny niemiecko-żydowskiej
- matematyk niemiecki
- pochodził z rodziny śląskich przemysłowców.
- jego ojciec wykładał na Uniwersytecie Wrocławskim, najpierw jako profesor anatomii porównawczej i embriologii
- w 1909 r. został wykładowcą uniwersytetu w Getyndze
- w 1919 r., po służbie wojskowej w armii niemieckiej, został profesorem uniwersytetu we Frankfurcie nad Menem, później (1921) w Getyndze
- sformułował standardową obecnie interpretację kwadratu modułu funkcji falowej
- w 1954 r. otrzymał Nagrodę Nobla

- z powodu antysemyckiej polityki rządu III Rzeszy wyjechał w 1933 roku do Cambridge, skąd w roku 1936 przeniósł się do Uniwersytetu w Edynburgu. Wykładał tam do 1953 r.
- w 1955 r. podpisał Manifest Russella-Einsteina, a w 1957 r. – z innymi naukowcami z Göttinger 18 – Manifest z Göttingen przeciw wyposażeniu Bundeswehry w taktyczną broń atomową
- Born był również współautorem przybliżenia stosowanego w fizyce kwantowej, będącego szczególnym przypadkiem przybliżenia adiabaticznego, nazwanego przybliżeniem Borna-Oppenheimera
- Był dziadkiem australijskiej piosenkarki i aktorki, Olivii Newton-John

Max Born

Nagroda Nobla w dziedzinie fizyki w 1954 r.

Konrad Emil Bloch

- ur. 21 stycznia 1912 r. w Nysie (wówczas Neisse)
- zm. 15 października 2000 r. w Burlington w stanie Massachusetts
- amerykański biochemik pochodzenia niemieckiego
- w 1930 r. wyjechał do Monachium, aby studiować chemię na Uniwersytecie Technicznym
- w 1934 r. , po dojściu Adolfa Hitlera do władzy, opuścił Niemcy ze względu na swoje żydowskie pochodzenie. Schronił się w Szwajcarii, a w 1936 roku wyjechał do Stanów Zjednoczonych
- w 1938 r. uzyskał tam stopień doktora biochemii
- w 1942 r. rozpoczął tam współpracę z Davidem Rittenbergiem nad mechanizmem biosyntezy cholesterolu

- w 1954 r. Konrad Bloch otrzymał stanowisko profesora biochemii na Wydziale Biochemii Uniwersytetu Harvarda
- kontynuował badania dotyczące biosyntezy steroli i terpenów, a także reakcjami enzymatycznymi prowadzącymi do uzyskiwania nienasyconych kwasów tłuszczowych
- badania Blocha oraz F. Lynena przyczyniły się do opracowania metod rozpoznawania, zapobiegania i leczenia miażdżycy
- w 1964 r. otrzymał Nagrodę Nobla z fizjologii i medycyny

Konrad Emil Bloch

Nagroda Nobla

w dziedzinie fizjologii i medycyny w 1964 r.

Zdjęcia:

- slajd 4: Fundacja Nagrody Nobla
- slajd 7: autor nieznany
- slajd 10: Photo courtesy of the National Library of Medicine

Bibliografia:

- Stoltzenberg D.: Fritz Haber. Chemist, Nobel Laureate, German, Jew. Chemical Heritage Foundation, 2004, s. 29–34. ISBN 978-0-941901-24-6.
- Friedrich B.: Fritz Haber, 1868-1934
- Tarrasch S.: Szachista, lekarz, Niemiec, Żyd. ballo.de.
- Max Born - Facts (ang.). W: The Nobel Prize in Physics 1954 > Max Born, Walther Bothe [on-line]. Nobel Media AB., Biographical, Nobel Lecture, December 11, 1954, The Statistical Interpretations of Quantum Mechanics.
- Born, Gustav Jacob (ang.). W: Jewish Encyclopedia [on-line].
- Konrad Bloch Biographical (ang.). W: nobelprize.org [on-line].
- Konrad E. Bloch. American biochemist (ang.). W: Encyclopaedia Britannica [on-line].